

JAARVERSLAG
Bureau Discriminatiezaken
Zaanstreek/Waterland
2007

Bureau Discriminatiezaken
Zaanstreek ● Waterland

Erik Schaap
Coördinator
Maart 2008

INHOUD

Voorwoord	2
Organisatie	4
Meldingen	7
Voorlichtings- en onderwijsprojecten	11
Overige projecten	13
Bijlage: overzicht scholen	18

Voorwoord

Het jaar 2007 was van groot belang voor de Nederlandse anti-discriminatiebureaus (ADB's). Zowel landelijk als regionaal vonden er ontwikkelingen plaats die belangrijk waren voor de bestrijding van discriminatie. Het meest in het oog springend was de afkondiging van een wet die het mogelijk moet maken dat elke inwoner van Nederland terecht kan bij een ADB.

Al in 2005 concludeerde een door de Rijksoverheid ingestelde regiegroep onder leiding van oud-minister E. Borst-Eilers dat het tijd werd voor een landelijk dekkend netwerk van professionele, laagdrempelige ADB's. Iedere burger in Nederland, zo verwoordde de regiegroep, moet in de directe leefomgeving melding kunnen doen van discriminatie en bijstand kunnen ontvangen als men zich gediscrimineerd voelt. Het Rijk zou zich verantwoordelijk dienen te voelen voor het tot stand brengen en in stand houden van een landelijk netwerk voor klachten, registratie en voorlichting van en over discriminatie. Het kabinet nam de adviezen van de regiegroep over en in november 2007 passeerde het wetsvoorstel dat bovengenoemde anti-discriminatiestructuur mogelijk maakt de Ministerraad. De Raad van State en de beide Kamers spreken zich in 2008 uit over deze wet, die op 1 januari 2009 van kracht wordt.

Omdat elke Nederlandse gemeente dus vanaf volgend jaar een onafhankelijke anti-discriminatievoorziening dient te hebben, is het Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland in 2007 begonnen met het benaderen van de zogenaamde witte en grijze vlekken in de regio. Dat zijn respectievelijk vijf Waterlandse gemeenten (Edam-Volendam, Waterland, Landsmeer, Zeevang en Beemster) en Oostzaan. Met de Waterlandse gemeenten is tot op heden geen samenwerkingsovereenkomst, Oostzaan heeft de subsidie de afgelopen jaren met 75% verminderd. Het BD gaat er van uit dat eind 2008 bovengenoemde zes gemeenten hebben besloten de door het Rijk opgestelde wet uit te voeren. Op dat moment kunnen alle 315.000 inwoners in de politieregio Zaanstreek/Waterland terecht bij het Bureau Discriminatiezaken. Dankzij een door de landelijke overheid ingestelde overgangsregeling is het BD in de gelegenheid om al met ingang van 2008 een deel van haar diensten aan te bieden aan de witte vlekken. Sinds 1 januari kunnen de inwoners van deze Waterlandse gemeenten met hun meldingen bij het BD terecht (Oostzaners konden dat al). Zodra er een definitieve samenwerkingsovereenkomst is afgesloten, hebben deze gemeenten de mogelijkheid om ook de overige diensten van het BD af te nemen.

Art. 1

Memorabel in 2007 was ook de omvorming van de Landelijke Vereniging van ADB's en Meldpunten en het Landelijk Bureau ter bestrijding van Rassendiscriminatie tot één branchevereniging: Art. 1. Op 23 april 2007 onthulde minister van Justitie E. Hirsch Ballin de naam van deze vereniging op de Hofplaats in Den Haag, de plek waar een monumentale bank staat met de gebeitelde tekst van artikel 1 van de Grondwet. In Art. 1 zijn de Nederlandse anti-discriminatiebureaus samengebracht. De vereniging houdt zich bezig met het voorkomen en bestrijden van alle discriminatievormen, op welke grond dan ook. Eind 2007 hadden de meeste ADB's zich aangemeld als lid van deze brancheorganisatie. Ook het BD-Zaanstreek/Waterland is lid.

Bovengenoemde ontwikkelingen waren in 2007 van groot belang. Maar uiteraard vroeg en kreeg ook de dagelijkse gang van zaken bij het BD veel aandacht. Daar was dan ook alle reden toe, gezien het verharde klimaat waarin Nederland is terechtgekomen.

In februari 2008 rapporteerde de door de Raad van Europa ingestelde Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (ECRI) over de discriminatiestand van zaken in Nederland. Volgens dit onafhankelijke toezichtsorgaan is sinds 2001 'de toon van het Nederlandse politieke en publieke debat over integratie en andere voor etnische minderheden relevante thema's op dramatische wijze verslechterd', met 'een zorgwekkende polarisatie tussen de autochtone bevolking en etnische minderheden' tot gevolg. ECRI adviseerde de Nederlandse overheid met name maatregelen te nemen ter bestrijding van toegenomen 'islamofobie, antisemitisme en de discriminatie van Antillianen, Roma, Sinti en andere groepen op grond van ras'. Ook tal van andere organisaties riepen en roepen regelmatig op tot waakzaamheid. Discriminatie is van alle tijden, maar de laatste jaren zicht- en voelbaarder dan lange tijd het geval was.

Door met ingang van 2009 de noodzaak van een landelijk dekkend ADB-netwerk wettelijk vast te leggen en (deels) te faciliteren, erkent de Rijksoverheid de urgentie van discriminatiebestrijding in de breedste zin van het woord. Het kan het begin zijn van een koerswending in Nederland. Een consistent gemeentelijk, regionaal, provinciaal en landelijk beleid kan daar zeker toe bijdragen.

Organisatie

Medewerkers

Het inmiddels ruim elf jaar oude Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland is een onafhankelijke stichting met twee kantoorvestigingen, in Zaandam en Purmerend. In 2007 werkten bij het BD op parttime basis zes betaalde krachten. Naast de coördinator (32 uur) waren dat twee bureaumedewerkers die zorg droegen voor de uitvoering van de kerntaken en het werkplan (beiden 24 uur), één voorlichter (32 uur), één financieel medewerker (8 uur) en één projectmedewerker (per 1 oktober, 24 uur). Het vrijwilligersteam bestond vorig jaar uit tien personen, onder wie zes bestuursleden. De overige vrijwilligers hielden zich bezig met de website, het archief, het adressenbestand en variabele werkzaamheden.

Om de expertise van het bureau op peil te houden woonden de medewerkers in 2007 meerdere vakgerichte trainingen en cursussen bij op het gebied van dialoogmethodieken, voorlichting en gastlessen, klachtbehandeling en anti-discriminatierecht.

Financiën

Het BD heeft al geruime tijd een structurele samenwerkingsovereenkomst met vier gemeenten in de regio Zaanstreek/Waterland. Zaanstad, Wormerland en Oostzaan steunen het bureau financieel sinds 1996, Purmerend sinds 2002. Omdat er (nog) geen financiële ondersteuning was door de overige gemeenten in Waterland heeft het BD haar dienstverlening beperkt tot bovengenoemde plaatsen. Wel werden er incidenteel klachten in behandeling genomen uit Edam-Volendam, Waterland, Landsmeer, Beemster en Zeevang. Gezien de minimale naamsbekendheid van het BD in deze gemeenten was het aantal registraties echter gering. Uit politiecijfers en onderzoeksgegevens komt echter naar voren dat discriminatie niet aan de regio Waterland voorbij gaat.

In het laatste kwartaal van 2006 werd bekend dat, met het oog op de in het voorwoord genoemde wet-in-wording, het ministerie van Justitie een financiële overbruggingsregeling voor de ADB's opzette. Het BD en de gemeenten Zaanstad en Purmerend -als verdeelpunten van deze Rijksgelden- hebben overleg gevoerd en afspraken gemaakt over de besteding van de extra middelen. In 2007 is deze subsidie vooral ingezet om tijdelijke medewerkers voor verschillende projecten in te zetten en de mogelijkheden te onderzoeken om het BD-werkgebied uit te breiden. Verder is het kantoor gemoderniseerd en uitgebreid en zijn medewerkers getraind, opdat de dienstverlening verder geprofessionaliseerd kon worden. Deze deskundigheidsbevordering betrof onder meer een LBR-studiedag over discriminatie op de arbeidsmarkt, een teamdag met alle BD-medewerkers, deelname aan de Forum-conferentie 'De vrijblijvendheid voorbij' en een training van de Anne Frankstichting over lesgeven over de Tweede Wereldoorlog. Naast de reguliere subsidies, de financiën in het kader van de overgangsregeling en de donateursbijdragen verwierf het BD diverse projectsubsidies, al dan niet in samenwerking met andere organisaties. Zo werden er bijvoorbeeld incidentele gelden verworven voor de Wereldreis door de Zaanstreek, de uitgave van het herdenkingsboek 'Ik heb een heel tijdje niets van me laten horen' en de Dag van de Dialoog.

Een verantwoording van alle inkomsten is te vinden in het financiële overzicht over 2007.

Landelijke ontwikkelingen

Sinds 23 april 2007 vormt de Landelijke Vereniging van ADB's en Meldpunten (LV) samen met het Landelijk Bureau ter Bestrijding van Rassendiscriminatie (LBR) de nieuwe

landelijke organisatie Art. 1 (een vernoeming naar het gelijkheidsbeginsel uit de Nederlandse Grondwet). Het BD is, net als het overgrote deel van de andere anti-discriminatiebureaus, lid van deze organisatie. Diverse BD-medewerkers participeerden verder in de Art. 1-werkgroepen huisstijl/communicatie, voorlichting, beleidsadvisering en klachtenbehandeling en in de agendacommissie. Eens per zes weken vond er in Art. 1-verband een directeurenoverleg plaats, waaraan de BD-coördinator deelnam. Daarnaast was er in 2007 twee keer een algemene ledenvergadering, waar het BD werd vertegenwoordigd door een van haar bestuursleden. Het BD was ook nog mede-organisator van het landelijke feest waar het opgaan van de LV in Art. 1 werd gevierd en gaf acte de présence bij het beleids-/studieweekend dat Art.1 in het najaar organiseerde voor haar leden.

Het samengaan van het LBR en de LV vergde veel tijd van het Bureau Discriminatiezaken. Ook het eigen maken van de nieuwe landelijke financieringsregeling en de aankomende wetgeving op het gebied van anti-discriminatievoorzieningen kostten de nodige inspanningen. Naar verwachting zal het op dat gebied in 2008 een stuk rustiger worden.

Art. 1 ontwikkelde in 2007 een nieuw registratiesysteem voor discriminatieklachten. Hiermee kunnen lokale en regionale anti-discriminatiebureaus vanaf 2008 op een eenduidige manier de aard van klachten registreren. De ingevoerde gegevens bieden Art. 1 overzichtelijke (zij het om privacyredenen geanonimiseerde) informatie voor het monitoren van discriminatie en het ontwikkelen van beleidsadviezen, methodieken en strategieën voor discriminatiebestrijding. De verzamelde gegevens worden onder meer verstrekt aan de Rijksoverheid en aan het European Monitoring Center.

Op 1 december 2007 werd de nieuwe Aanwijzing discriminatie van kracht. De Aanwijzing bevat een uitgebreide beschrijving van de rol van de politie en het Openbaar Ministerie bij de aanpak van discriminatie. In de Aanwijzing is onder meer de samenwerking vastgelegd tussen politie, OM, ADB's en gemeenten. Het Bureau Discriminatiezaken werkt sinds vele jaren samen binnen het Regionaal Discriminatieoverleg (voorheen Coalitieoverleg), waarin voornoemde organisaties een plek hebben. Dit RDO voldoet al geruime tijd aan de eisen zoals gesteld in de achtereenvolgende Aanwijzingen.

Provinciale/regionale ontwikkelingen

In het kader van de regionalisering binnen Waterland vond verdergaande samenwerking plaats met de vier andere ADB's in Noord-Holland. Elk van deze bureaus bedient een veiligheidsregio, waarmee de provincie een volledige ADB-dekking kent. Probleem was echter wel dat er nog relatief veel gemeenten waren met wie nog geen subsidierelatie bestond. In het najaar van 2006 hebben de Noord-Hollandse ADB's een gezamenlijk plan gemaakt om te komen tot een 100%-dekking binnen de provincie. In 2007 is begonnen met een scala aan activiteiten die ertoe moeten leiden dat, aangaande het BD-werkgebied, er ook in de gehele regio Waterland actief beleid wordt gevoerd op het voorkomen en bestrijden van discriminatie. Het BD heeft de vijf gemeenten met wie nog geen samenwerkingsverband bestond op verschillende niveaus benaderd en gesprekken gevoerd met ambtenaren en portefeuillehouders. In één geval heeft het BD een presentatie gehouden voor de gemeenteraad.

Een door de vijf Noord-Hollandse ADB's aangetrokken vormgever heeft een aanvang gemaakt met presentatiemateriaal voor de provinciale witte vlekken. Verder hebben alle burgemeesters van de betreffende gemeenten een door de ADB's geïnitieerd schrijven ontvangen van de Commissaris van de Koningin, waarin hij er bij hen op aandringt een subsidierelatie aan te gaan met het anti-discriminatiebureau in de eigen regio. De

uitvoering van het regionaliseringsplan vond (en vindt) plaats in samenwerking met de provincie.

Het BD verwacht in 2008 uitsluitel te krijgen van de gemeenten waarmee nu nog geen (Edam-Volendam, Beemster, Zeevang, Landsmeer en Waterland) of een onvolledige samenwerking (Oostzaan) bestaat. In de Memorie van Toelichting van het wetsvoorstel dat het landelijk dekkend ADB-netwerk benoemt is vastgelegd dat alle Nederlandse gemeenten voor medio 2009 een anti-discriminatievoorziening dienen te faciliteren.

Netwerk

Het aantal door het Bureau Discriminatiezaken onderhouden contacten met externe organisaties vertoont al jaren een stijgende lijn. Het door het BD uitgezette voorlichtingstraject alsmede de toegenomen behoefte van met name scholen aan informatie en gastlessen spelen hierbij een belangrijke rol. Het BD bereikt jaarlijks duizenden belangstellenden, onder wie veel jongeren in de leerplichtige leeftijd.

Onverminderd belangrijk blijven de contacten met de gemeenten, de politie en het Openbaar Ministerie. Vier keer per jaar komen deze partners en het BD bij elkaar tijdens het Regionaal Discriminatieoverleg. Daar worden tal van discriminatiezaken besproken en op elkaar afgestemd.

De samenwerking tussen de vijf Noord-Hollandse ADB's gebeurde in 2007 niet alleen in het kader van de regionalisering, maar ook door gezamenlijke projecten op te zetten. Een aantal van deze projecten is terug te vinden op de volgende pagina's. De Noord-Hollandse ADB's komen op reguliere basis in Amsterdam bij elkaar om de plannen en werkzaamheden op elkaar af te stemmen.

Het BD heeft verder contact met tientallen lokale, regionale en landelijke organisaties, variërend van scholen, bureau Halt, buurt- en zelforganisaties, het welzijns- en straathoekwerk tot de Anne Frankstichting, Forum en het Meldpunt Discriminatie Internet. Soms gaat het hierbij om het afhandelen van discriminatieklachten, soms om het opzetten van gezamenlijke projecten of het uitwisselen van informatie.

Meldingen

Het BD neemt klachten en meldingen in behandeling over discriminatie op de gronden die onder meer worden genoemd in het Wetboek van Strafrecht en de Algemene Wet Gelijke Behandeling (AWGB). Volgens deze wetgeving mogen mensen in Nederland niet ongelijk behandeld worden op grond van godsdienst, herkomst, levensovertuiging, politieke overtuiging, ras, geslacht, nationaliteit, seksuele gerichtheid, burgerlijke staat, handicap en chronische ziekte, leeftijd, arbeidsduur (fulltime en parttime werk) en soort contract (vast of tijdelijk).

Niet alle ingediende klachten en meldingen verwijzen naar daadwerkelijke (strafrechtelijke) voorvallen van discriminatie. Alleen na nader onderzoek door een bevoegde instantie, zoals de Commissie Gelijke Behandeling, is immers vast te stellen of er sprake is geweest van een strafbaar feit of een behandeling in strijd met de wet. In de hieronder genoemde cijfers is niet opgenomen of de klachten en meldingen wel of niet gegrond zijn. Uitgangspunt bij onze rapportage is het door mensen als discriminatie ervaren gedrag of uitingen.

Sporten met hoofddoek

Wanneer een Nederlandse moslima zich aanmeldt bij een Zaanse sportschool krijgt ze tijdens het intakegesprek de vraag of ze van plan is haar hoofddoek ook tijdens het sporten te dragen. Na het bevestigende antwoord geeft de sportschooleigenaar haar te kennen dat dat niet mogelijk is en dat ze zich daarom niet mag inschrijven als lid. Een door de vrouw aangeboden alternatief, sporten met een capuchon en onderdoekje, vindt ook geen genade bij de sportschool. Zijn stellingname is voor de moslima reden om zich bij het Bureau Discriminatiezaken te melden.

De Algemene Wet Gelijke Behandeling verbiedt het door de sportschool gemaakte onderscheid op grond van religie. Het BD heeft de sportschool een brief gestuurd met een verzoek om toelichting van de afwijzing. De sportschool heeft de zaak daarop voorgelegd aan de landelijke branchevereniging. Het BD wacht nog op een reactie. Blijft de sportschooleigenaar op het standpunt staan dat vrouwen met een hoofddoek niet welkom zijn, dan zal het BD een klacht indienen bij de Commissie Gelijke Behandeling.

Tabel 1: Overzicht klachten/meldingen 2005 - 2007

Zaanstreek	2005	2006	2007
Totaal klachten/incidenten	72	82	61
Purmerend	2005	2006	2007
Totaal klachten/incidenten	54	39	39
Totaal Purmerend/Zaanstreek	126	121	100

Toelichting bij de cijfers

Het aantal door het Bureau Discriminatiezaken in 2007 ontvangen klachten en meldingen is vorig jaar in de Zaanstreek gedaald ten opzichte van 2006. In Purmerend was sprake van een stabilisatie. Het totaalcijfer in de regio komt daarmee lager uit dan in de twee voorgaande jaren. De eerste maanden van 2008 wijzen overigens weer op een stijging van het aantal klachten. De cijfers in dit verslag betreffen uiteraard niet het aantal daadwerkelijke gevallen van discriminatie in de Zaanstreek en Purmerend. De naamsbekendheid van het BD en de meldingsbereidheid van personen die met discriminatie te maken hebben spelen hierbij een grote rol. Zo ontvangt de politie

Zaanstreek-Waterland jaarlijks meer dan honderd klachten over ongelijke behandeling en komen er ook bij andere instellingen meldingen binnen. Hoewel het BD gedeeltelijk zicht heeft op deze externe cijfers worden die niet meegenomen in het eigen overzicht.

Volgens de onderzoekers J. van Donselaar (Universiteit van Leiden) en P. Rodrigues (Anne Frank Stichting) is er sprake van een aanzienlijke onderrapportage van discriminatieklachten. Op basis van beschikbaar onderzoek en statistisch materiaal concluderen zij dat de bestaande statistieken slechts het topje van de ijsberg laten zien. Het werkelijke aantal gevallen van discriminatie zou volgens de onderzoekers aanzienlijk hoger liggen dan de bekende cijfers. Schattingen over de feitelijke incidentenomvang lopen zeer uiteen.

In de tabellen op de volgende bladzijde zijn de klachten en incidenten uitgesplitst naar het maatschappelijke terrein en de discriminatiegrond.

Hypotheek woonwagen

Een vrouw woont in de woonwagen van haar moeder, maar wil graag even verderop een eigen woonwagen kopen. Ze probeert bij verschillende banken een hypotheek te krijgen, maar dat blijkt lastig. Er zijn geen financiële redenen; de vrouw heeft een vast contract bij haar werkgever en verdient voldoende om het bedrag te financieren. De ene bank weigert zonder opgaaf van reden, een andere bank dat een hypotheek alleen mogelijk is voor een stacaravan op een recreatieterrein. Een derde bank meldt dat ze zich alleen bezighoudt met hypotheek op huizen en dat een woonwagen onder roerende zaken valt. Het BD doet daarop onderzoek naar de regelgeving omtrent woonwagens. Probleem is dat banken juridisch gezien vrij zijn in hun acceptatiebeleid van klanten. Wel blijkt het mogelijk een hypotheek aan te vragen op het stuk grond waar de woonwagen staat. Via deze constructie lukt het uiteindelijk om een hypotheek te krijgen. De zaak leidt tot aandacht bij Art.1, dat de komende tijd klachten van woonwageneigenaren verzamelt over weigering van diensten in de financiële sector.

Tabel 2 en 3: Klachten/meldingen uitgesplitst naar terrein en discriminatiegrond (2007)

Terrein	2007 (aantal)
Arbeid	25
Buurt/Wijk	12
Collectieve voorzieningen	6
Commerciële dienstverlening	7
Horeca/Amusement	1
Huisvesting	3
Media/Reclame	1
Onderwijs	4
Openbare ruimte	13
Privésfeer	1
Politie/Vreemdelingendienst/OM	3
Publieke/Politieke opinie	5
Sport/Recreatie	3
N.v.t.	2
Overig/n.v.t.	14
Totaal	100

Grond	2007 (aantal)
Antisemitisme	2
Arbeidsduur	-
Burgerlijke staat	-
Geslacht	2
Godsdienst	5
Handicap	4
Herkomst/kleur	61
Leeftijd	11
Levensovertuiging	1
Nationaliteit	1
Politieke overtuiging	3
Seksuele gerichtheid	7
Blanco	1
Overig	2
Totaal	100

Alarmcentrale in de fout

Als gevolg van een kaakontsteking krijgt een Afrikaanse vrouw tijdens de nachtelijke uren een opgezwollen gezicht en vreselijke pijn. Ze belt in paniek 112 en wordt doorverbonden met de lokale Alarmcentrale. De vrouw doet haar verhaal in het Engels, maar krijgt te horen dat ze niet kan worden geholpen als ze geen Nederlands spreekt. Daarop gaat ze over op het Nederlands. De medewerker van de Alarmcentrale herhaalt echter dat hij haar niet kan helpen als ze geen Nederlands spreekt en hangt op. Radeloos belt de vrouw 112 voor de tweede keer, waarna ze opnieuw wordt doorverbonden met de eerdergenoemde medewerker. Die zegt nogmaals dat ze voldoende Nederlands moet spreken en 'dat het over een paar uur al ochtend is' en ze dan gewoon naar de tandarts kan gaan. Daarna verbreekt hij opnieuw het contact.

Het slachtoffer dient een klacht in bij het BD, dat contact zoekt met de Alarmcentrale. De manager start daarop een intern onderzoek, waarbij ook de geluidsband van het telefoongesprek wordt afgeluisterd. Het onderzoek leidt tot de conclusie dat de betreffende medewerker onjuist en niet volgens de richtlijnen heeft gehandeld. Hij wordt berispt en krijgt een schriftelijke waarschuwing. De Afrikaanse vrouw krijgt excuses aangeboden.

Extreem-rechts

Bij een groeiend aantal mensen lijkt het beeld te bestaan dat er in Nederland een vrijbrief is afgegeven om andersdenkenden te mogen kwetsen. Ook sommige politici en andere trendsetters maken zich hier aan schuldig. Hun standpunten en bewoordingen vinden een weerklank in de maatschappij. Verruwing van het maatschappelijk debat is een van de resultaten van deze grondhouding. Soms gaat het zo ver dat de grenzen van de wet worden overschreden. Met name in de Zaanstreek is een tendens zichtbaar waarbij steeds meer jongeren zich rechts-extremistisch uiten, zowel op scholen als daarbuiten. Het BD heeft in 2007 veelvuldig adviezen verstrekt hoe om te gaan met de ondervonden overlast, zowel aan individuen als aan organisaties. Op 10 december was het BD bovendien een van de initiatiefnemers van een besloten expertmeeting over extreem-rechts, waar enkele tientallen aanwezigen van politie, gemeenten, Openbaar Ministerie en

anti-discriminatiebureaus ervaringen uitwisselden en werkwijzen op elkaar afstemden. Begin 2008 is er een vervolgbijeenkomst. De problemen met extreem-rechts werden ook besproken in het Regionaal Discriminatieoverleg en met de portefeuillehouders in het BD-werkgebied.

Leeftijdsdiscriminatie

Een beveiligingsbureau vraagt in een advertentie sollicitanten tussen 25 en 45 jaar. Dit mag niet volgens de Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd bij arbeid. Volgens deze wet is in principe iedere vorm van onderscheid op grond van leeftijd bij arbeid, beroep en beroepsonderwijs verboden. Het verbod heeft betrekking op onder meer werving en selectie. Het BD stuurt een brief om de werkgever te informeren over de leeftijdswet en de toepassing daarvan in de praktijk, en verzoekt om het criterium leeftijd weg te laten in toekomstige vacatures. De werkgever reageert direct; de organisatie zal toekomstige advertenties aanpassen. Op verzoek van de werkgever stuurt het BD een brief en folder met informatie op welke wijzen mag worden geadverteerd.

Voorlichtings- en onderwijsprojecten

Voorlichting

In 2007 ontving het Bureau Discriminatiezaken 48 vragen over discriminatie en verzoeken om voorlichting of training, alsmede vijf mediaverzoeken. Deze zijn geregistreerd onder de noemer informatieverzoeken. Het betreft vragen van individuen (bijvoorbeeld leerlingen die een werkstuk wilden maken of onderzoekers met interesse in achtergrondinformatie), maar ook verzoeken om inleidingen en voorlichtingsprojecten. In 2006 ging het om 18 vragen. In 2007 vond er dus een sterke stijging plaats. Enkele voorbeelden van trainingen en voorlichtingsprojecten:

- Het BD gaf leiding aan een discussiebijeenkomst bij een Surinaamse vrouwenorganisatie hoe om te gaan met racisme.
- Aan een activiteitscentrum voor psychiatrisch patiënten werd ter gelegenheid van 21 maart voorlichting gegeven.
- Ook diverse religieuze en vrijwilligersorganisaties kregen voorlichting over discriminatie(-bestrijding).

Naast dit vraaggerichte werk was er ook het BD-aanbod om voorlichtingsbijeenkomsten te verzorgen.

Op zowel basis- als middelbare scholen verzorgde het BD een groot aantal voorlichtingsbijeenkomsten en aanverwante, op het onderwijs gerichte activiteiten. Deze bijeenkomsten waren merendeels gericht op de leerlingen, maar er vonden ook enkele docententrainingen plaats. Zie verder onder onderwijsprojecten. Een overzicht van alle informatieverzoeken die het BD in 2007 ontving is te vinden in onderstaande tabel.

Tabel 4: Overzicht informatieverzoeken 2007

	Zaanstreek	Purmerend
Aanpak klachten / doorverwijzing	1	1
Advies	1	5
Interview	3	
Onderzoek	2	
Voorlichting/Training	11	5
Project	8	4
Studieopdrachten	1	
Overig	4	
Informatieverzoeken van media	2	
Totaal	33	15

Onderwijsprojecten

Het Bureau Discriminatiezaken heeft ook in 2007 de nodige aandacht besteed aan voorlichting binnen het onderwijs. De behoefte van het onderwijsveld aan informatie over vooroordelen, discriminatie, uitsluiting en tolerantie neemt toe en is een teken des tijds.

Docenten binnen met name het middelbaar onderwijs merken een verharding en verrechtsing in en rond de scholen. De onderwijsprojecten in 2007 varieerden in vorm en aanpak. Enkele voorbeelden van projecten zijn:

- De Respect Estafette – In aansluiting op vier voorlichtingsbijeenkomsten gingen ruim zestig leerlingen van het Purmerendse Da Vinci College een briefwisseling aan met mensen die te maken kregen met discriminatie. Bovendien werden leerkrachten geadviseerd over relevante lesstof.
- Het Vooroordelenspel – De derde vmbo-klas van het Clusius College en de bewoners van het seniorencomplex De Tien Gemeenten (Purmerend) werden met elkaar en elkaars vooroordelen over jongeren en ouderen geconfronteerd.
- ‘Go discriminate yourself’/workshop identiteitscirkels – Twaalf vmbo-klassen van het Saenredam College ontdekken aan de hand van verschillende lesmethoden hun vooroordelen en identiteit.
- ‘Wie ben jij?’ – Een dialoogprojectweek in zeven havo/vwo-klassen van het Da Vinci College, bedoeld om het wederzijdse begrip en respect te vergroten.

In totaal is er gedurende één of meer lesblokken in 35 klassen en groepen voorlichting gegeven. Tijdens de Roefeldag van Jantje Beton liepen twee leerlingen van een Purmerendse basisschool een ministage bij het BD.

Een overzicht van de gastlessen en andere onderwijsgerelateerde werkzaamheden is te vinden in bijlage 1.

Met ingang van het schooljaar 2007/2008 informeert het Bureau Discriminatiezaken twee keer per jaar alle onderwijsinstellingen in de Zaanstreek en Waterland over projecten, gastlessen en aanverwante activiteiten. Dat gebeurt met behulp van een breed verspreide onderwijsnieuwsbrief.

Overige projecten

Purmerend 21 maart

Ter gelegenheid van 21 maart, de door de Verenigde Naties uitgeroepen Internationale dag tegen racisme, organiseert het BD jaarlijks het programma '21 maart/Purmerend tegen discriminatie'. Dat gebeurt in samenwerking met Clup Welzijnswerk Purmerend en tal van andere lokale organisaties en vrijwilligers. Voorafgaand hieraan hield het 21-maartoverleg in 2007 op de Koemarkt een actie waarbij bezoekers wensen voor een discriminatievrije omgeving konden bevestigen aan de 'boom van de toekomst'. Zo'n 45 mensen maakten van de gelegenheid gebruik. Het eindresultaat is getoond in P3 en de bibliotheek.

In de periode tussen 1 en 21 maart zijn er tal van activiteiten georganiseerd, gericht op het streven naar goede verhoudingen in de regio. Elk jaar wordt geprobeerd om nieuwe organisaties bij de uitvoering te betrekken. In 2007 waren dat er zes, waaronder twee basisscholen. In totaal deden gedurende de maand maart 24 organisaties mee, die tezamen 25 activiteiten op touw zetten. Het totale programma stond op de website www.21maart.purmerend.nl.

Op 21 maart organiseerde het BD een eindmanifestatie in pop- en cultuurpodium P3. Belangrijkste onderdeel daar was het forumdebat 'Wint de angst het van de vrijheid?'. Vijf deskundigen gingen onder leiding van tv-presentator Guilly Koster in discussie over de vraag of de maatregelen tegen het terrorisme leiden tot discriminatie. De eindmanifestatie trok 125 bezoekers.

Wereldreis door de Zaanstreek

In maart vond de vijfde editie plaats van de Wereldreis door de Zaanstreek. Het BD was -net als bij de eerdere edities- mede-organisator van dit driedaagse evenement. Het jaarlijks terugkerende multiculturele festival speelde zich tussen 23 en 25 maart af op verschillende locaties in Zaanstad en Wormerland. Tientallen Zaanse (zelf)organisaties, instellingen en bedrijven bundelden wederom hun krachten om de Zaanse diversiteit onder de aandacht te brengen. De Wereldreis door de Zaanstreek kan zodoende een aanzet geven tot een genuanceerde(r) kijk op de overeenkomsten en verschillen tussen etnische, culturele en/of levensbeschouwelijke groepen. In totaal participeerden 52 organisaties en samenwerkingsverbanden in de Wereldreis en namen er onder leiding van het Bureau Discriminatiezaken en het ACB Kenniscentrum 85 vrijwilligers deel aan de organisatie.

De vijfde editie trok meer bezoekers aan dan ooit tevoren: bijna 6300. Grote publiekstrekkers waren het Mevlanaprogramma in de Oostzijderkerk, schrijver Kader Abdolah in de Sultan Ahmet Moskee en diverse theatervoorstellingen. Net als in de voorgaande jaren werden er veel PR-middelen ingezet om de aandacht te vestigen op de Wereldreis. Zo was er weer de website www.wereldreiszaanstreek.nl (ruim 2100 unieke bezoekers), een serie flyers en driehoeksborden en de speciale huis-aan-huis verspreide programmakrant. Gezien de reacties op het programma en de diversiteit van het aanwezige publiek kan worden vastgesteld dat de Wereldreis door de Zaanstreek succesvol was.

Ondanks het Wereldreis-succes heeft het Bureau Discriminatiezaken besloten om bij de volgende editie niet meer op te treden als mede-organisator. De werkbelasting is voor het bureau erg groot, terwijl bovendien de financiering elk jaar riskanter wordt. Het ACB Kenniscentrum heeft besloten de Wereldreis ook in 2008 doorgang te laten vinden en als

enige projectleider te fungeren. Het BD heeft te kennen gegeven wel de organisatie van een of meer Wereldreis-onderdelen voor haar rekening te willen nemen.

Gedichtenwedstrijd

In mei 2007 is in Purmerend begonnen met de voorbereiding van de Internationale dag tegen racisme. Een stuurgroep onder leiding van het BD organiseert de gedichtenwedstrijd 'Zeg BOE tegen discriminatie!'. Doel is het samenbrengen van jong en oud rond het thema discriminatie. Verder is ook het 21-maartoverleg weer van start gegaan. Daarin bespreken tal van organisaties de gewenste activiteiten voor maart 2008.

Billboards

Ter gelegenheid van 5 mei 2006 beschilderden Purmerendse jongeren en kunstenaars negen billboards. Van deze in de openbare ruimte geplaatste borden, met als thema 'vrijheid' is een tentoonstelling samengesteld op kleinere panelen. Die was vorig jaar gedurende de hele maand mei te bezichtigen in de openbare bibliotheek van Purmerend.

'443 kansen voor verbetering'

Op 28 juni overhandigden Amnesty International en het Bureau Discriminatiezaken de gemeenteraad en het college van B&W van Zaanstad het rapport 'Aanpak van discriminatie door Nederlandse gemeenten. 443 kansen voor verbetering'. In dit rapport staan de bevindingen van Amnesty International op het gebied van gemeentelijke discriminatiebestrijding. Uit het Amnesty-onderzoek bleek dat slechts 8% van de Nederlandse gemeenten de aanpak van discriminatie in het collegeprogramma had opgenomen en dat het in maar 18% onderdeel was van een burgemeesters- of wethoudersportefeuille. Burgemeester W. Dijkstra nam het rapport in ontvangst en zegde toe de aanbevelingen te zullen bespreken in het college van B&W. De overhandiging werd begeleid met een korte presentatie door zowel het BD als Amnesty International.

Melden helpt

Om de meldingsbereidheid van discriminatie te vergroten startte het BD in samenwerking met het ACB Kenniscentrum en twee Noord-Hollandse collega-ADB's het project 'Melden helpt, help melden'. Doelstelling was om contactpersonen bij onder meer vrijwilligers- en zelforganisaties, religieuze gemeenschappen en sportverenigingen op te leiden tot intermediairs discriminatiemelding. Tijdens een intensieve training van drie avonden zijn in de regio Zaanstreek/Waterland achttien vrijwilligers geschoold tot experts in het (h)erkennen van discriminatie. Ze kunnen voortaan hun achterban stimuleren om ervaringen met discriminatie te melden. Na de cursus zijn de ADB's begonnen met het opbouwen van een expertisenetwerk voor uitwisseling van ervaringen en intervisie, professionele ondersteuning en bijscholing. Het verzamelde materiaal is verwerkt in een handboek dat landelijk wordt verspreid, opdat ook anderen een dergelijk project kunnen uitvoeren. Ter afronding van het project wordt in het eerste kwartaal van 2008 een provinciale expertmeeting georganiseerd.

Dag van de Dialoog

Verspreid over de hele Zaanstreek vond in de avonden van 22 november de tweede Dag van de Dialoog plaats. Op uitnodiging van het Platform Zaanstreek in Dialoog verzorgden 25 organisaties 37 gedekte eettafels, waaraan 219 deelnemers met elkaar

spraken over het thema 'Jouw zorg is mij'n zorg'. De reacties van zowel de organisaties als de deelnemers op dit initiatief waren overwegend positief en leidden in een aantal gevallen tot nieuwe samenwerkingsverbanden. Art. 1 heeft eind 2007 aangekondigd te willen onderzoeken of er vanaf 2008 kan worden overgegaan op een verspreid door Nederland te organiseren Dag van de Dialoog. De anti-discriminatiebureaus zijn daarbij de voortrekkers, zoals ook in de Zaanstreek al twee jaar het geval is. De organisatie van de Dag van de Dialoog vergde overigens veel tijd en energie, maar gezien het enthousiasme en de positieve aandacht in diverse media heeft het BD besloten ook in 2008 een Dag van de Dialoog te organiseren, dit keer in Purmerend.

Project leeftijdsdiscriminatie

Voor oudere werknemers is het vaak moeilijk om passend werk te vinden. Werkgevers geven over het algemeen de voorkeur aan personeel tussen de 25 en 40 jaar. Men gaat er nogal eens -vaak onterecht- van uit dat oudere werknemers minder flexibel zijn, vaker ziek, minder op de hoogte van technologische ontwikkelingen, enzovoort. Sinds 2004 is er een wet van kracht die discriminatie op leeftijd tijdens de arbeid verbiedt. Werkgevers mogen sindsdien alleen nog selecteren op kwaliteit en niet op leeftijd.

Het BD is eind 2007 begonnen met het screenen van leeftijdsvermeldingen in personeelsadvertenties in dag- en weekbladen en gaat hier in 2008 mee door. De resultaten van dit onderzoek worden het tweede kwartaal van 2008 bekendgemaakt. In december is er naar duizend bedrijven en organisaties in de regio een door het BD ontwikkelde 'agender' gestuurd, een combinatie van een agenda en een kalender. De agender geeft tips om te komen tot een leeftijdsneutraal personeelsbeleid.

Zaandam by night

Via het project 'Zaandam by night' wil het Bureau Discriminatiezaken de toegankelijkheid van de Zaanse horeca onderzoeken. Af en toe bereiken het BD namelijk signalen over een discriminatoir deurbeleid. Zo'n negentien eerste- en tweedejaars MBO-leerlingen geven 'Zaandam by night' sinds eind vorig jaar vorm, ondersteund door een BD-medewerker en een docent van het Regio College. De leerlingen maken een website, zorgen voor de PR (onder meer via interviews met betrokkenen) en gaan een paar zaterdagavonden op stap om te enquêteren, te flyeren en een praktijkonderzoek te doen met behulp van mystery guests. Na het analyseren van de eerste resultaten gaan de leerlingen, indien nodig, het gesprek aan met de betrokken horeca-eigenaars. Vervolgens wordt er gekeken of er sprake is van verbetering. De deelnemers zetten de resultaten van de uitgaansavonden en enquêtes op hun website en vullen dat aan met filmpjes, links naar anti-discriminatieorganisaties, een vragenformulier, et cetera. Ook worden er stukken geschreven voor de regionale dag- en weekbladen en interviews gehouden met vertegenwoordigers van de politie en gemeente.

Het doel van 'Zaandam by night' is om te onderzoeken of er gediscrimineerd wordt binnen de Zaanse horeca. Door de leerlingen dit onderzoek te laten uitvoeren, ervaren ze dat ze invloed kunnen uitoefenen op situaties waarbij sprake is van ongelijke behandeling. De voorbereidende bijeenkomsten vonden begin februari plaats en leidden tot veel enthousiasme. Half juni 2008, na dertien lessen, maken de leerlingen een rapportage en ontvangen ze studiepunten voor dit project.

Fakkeloftocht

Voor de alweer 21ste keer werd er -op 24 december- een fakkeloftocht tegen discriminatie georganiseerd. Begin- en eindpunt was buurtcentrum De Lorzie in Wormerveer.

Voorafgaand aan de tocht bestond de mogelijkheid een multicultureel diner te nuttigen, waarvan tientallen mensen gebruikmaakten. Aan de tocht door Wormerveer deden ruim 250 mensen mee, evenveel als in 2006.

Mediacontacten/PR

Het BD is in 2007 vele tientallen malen benaderd door media, zowel regionaal als landelijk. Zo besteedden niet alleen de Zaanse media aandacht aan het boek *'Ik heb een heel tijdje niets van me laten horen'*, maar was er ook redactionele aandacht van diverse landelijke bladen en van de radioprogramma's OVT en Argos.

Veel BD-projecten trokken ook de aandachten van dag- en weekbladen. Incidenteel zocht het BD de media op om aandacht te vragen voor discriminatievoorvallen, zoals het voor allochtonen kwetsende deurbeleid van alleengaandenclub Paradise in Graft-De Rijp. Het BD ging en gaat overigens terughoudend te werk om incidenten via de media naar buiten te brengen, omdat dit lang niet altijd ten bate is van de slachtoffers.

De BD-website is gedateerd en niet in alle opzichten overzichtelijk en gebruiksvriendelijk. Er is in samenwerking met een professionele webbouwer een aanvang gemaakt met het bouwen van een geheel nieuwe site, zowel qua vormgeving, menustructuur als inhoud. Medio 2008 zal het bureau de vernieuwde website presenteren. Al eerder zal het BD in het bezit zijn van ietwat gewijzigd briefpapier, enveloppen etc. Er aan toegevoegd wordt het logo van Art.1. In de loop van 2008 kan het BD ook beschikken over nieuwe informatiefolders. Eind 2007 is de aanzet gegeven tot de productie van dit materiaal en heeft een vormgever de BD-huisstijl aangepast. Door toevoeging van het officiële logo van de landelijke vereniging draagt het BD uit dat zij 'gedreven wordt door Art. 1'.

Boekpresentatie

Op 15 april presenteerde het BD het ruim 300 pagina's tellende boek *'Ik heb een heel tijdje niets van me laten horen' Joden in de Zaanstreek (1940-1945)*. Deze grotendeels door Pim Ligtoet opgezette publicatie geeft het lot weer van de joodse Zaankanters tijdens de Tweede Wereldoorlog. Op de indrukwekkende boekpresentatie in de Doopsgezinde vermaning van Zaandam kwamen 160 bezoekers af. Vrij Nederland-journalist Max van Weezel interviewde er enkele overlevenden van de Holocaust, de joodse voorzanger Ken Gould zong toepasselijke liederen en wethouder Hans Luiten nam het eerste exemplaar van het boek in ontvangst. De door het BD en Stichting Uitgeverij Noord-Holland op de markt gebrachte publicatie was in enkele maanden uitverkocht en leidde tot een groot aantal reacties uit binnen- en buitenland. Als uitvloeisel van het boek doken twee onbekende Zaanse filmpjes uit en over de oorlog op. Het NOS-Journaal toonde op 3 mei enkele fragmenten uit een van de filmpjes. Het BD heeft kopieën van de film bezorgd bij het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie en het Gemeentearchief Zaanstad. Een van de films is verder vertoond tijdens de door duizenden mensen bezochte eerste Zaanse Erfgoedmarkt (22 september, Hembrugterrein, Zaandam).

Wandelroute

Op 7 mei jongstleden kwam het BD-boekje *Wereldwandeling door Purmerend* uit. Deze 24 pagina's tellende publicatie bevat een wandelroute langs plekken in de Purmerendse binnenstad die verbonden zijn met de lokale migratiegeschiedenis. Doel van de uitgave is het bijdragen aan een positieve houding ten opzichte van de multiculturele samenleving. Het eerste exemplaar van de Wereldwandeling is in ontvangst genomen door burgemeester L. Verbeek, in aanwezigheid van een klas van de Purmerendse

Scholengemeenschap W.J. Bladergroen. De wandelroute is op diverse verkooppunten in Purmerend verkrijgbaar.

Vernoemingen

Naar aanleiding van eerdere BD-publicaties en -aanvragen vonden er enkele malen overleggen plaats met de straatnamencommissie van Zaanstad en met de wethouders H. Luiten en P. Keijzer. Een lang gekoesterde BD-wens is om de Surinaamse mensenrechtenstrijder Anton de Kom te vernoemen in een nieuwe straat van Zaanstad. Deze wens is in het verleden al gehonoreerd door de gemeente, zij het vooralsnog op papier. Met de heer Keijzer is overeengekomen dat gekeken kan worden of er binnen afzienbare tijd een straat beschikbaar komt voor Anton de Kom. Wellicht kan dat worden gecombineerd met straatnamen voor enkele Zaanse verzetsstrijders. Ook zij zijn door het BD bij de gemeente aangemeld voor een straatnaam. Het BD heeft, na een verzoek hiertoe, de straatnamencommissie voorzien van achtergrondinformatie over de betreffende vier personen, alsmede over enkele andere Zaankanters die tijdens de Tweede Wereldoorlog actief waren.

Van een andere orde is een ook al oud BD-verzoek om de Zaanse-joodse dichter Jacob Israël de Haan te eren met een blijvend gedenkteken. De gemeente kijkt of het mogelijk is bij de synagoge op de Gedempte Gracht in Zaandam een plaquette -bijvoorbeeld met daarop een kwatrijn van De Haan- te creëren.

Het nieuwe gemeentehuis van Oostzaan beschikt over een Wilhelmina Hofmanzaal. Het gemeentebestuur is daarmee tegemoet gekomen aan een enkele jaren geleden gedane suggestie van het BD. De Oostzaanse Wilhelmina Hofman-Poot was aan het begin van de vorige eeuw de eerste vrouwelijke wethouder van Nederland en zou dat vijf jaar blijven. Eind 2007 verzocht wethouder R. Ootjers (Zaanstad) het BD ideeën te leveren om in 2009 te komen tot een blijvende herinnering aan de Zaanse verzetsstrijder Walraven van Hall, aan wie het BD in 2006 een biografie wijdde. Hieraan wordt in januari 2008 voldaan.

Bijlage: Overzicht deelnemende scholen aan voorlichtingsprojecten

Da Vinci College (Purmerend)	9 klassen
Clusius College (Purmerend)	8 klassen
De Ranonkel (Purmerend)	8 klassen (landenproject in kader 21 maart)
Saenredam College (Zaanstad)	6 klassen
De Harpoen (Wormerland)	2 klassen
Montessorischool (Purmerend)	2 klassen
Trias vmbo (Zaanstad)	advisering over beleid voor een veilige school
De Loopplank (Zaanstad)	begeleiding bij verkrijging EEN-predikaat (Art. 1-waardering voor scholen die zich sterk maken voor gelijke behandeling)
Willem Eggertschool (Purmerend)	advisering over pesten/discriminatie